ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2016 (год. XXV), ISSN 2367-8585

Наделина Ивова[1]

ОСНОВНИ РЕАЛИЗАЦИИ НА МЕТЕОРОЛОГИЧНИ КОНСТРУКЦИИ ЧРЕЗ ЕТИМОЛОГИЧНА ФИГУРА В БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКЛОР[2]

Nadelina Ivova

GENERAL TYPES OF METEOROLOGICAL CONSTRUCTIONS, REALIZED BY ETYMOLOGICAL FIGURES IN BULGARIAN FOLKLORIC TEXTS

*The paper represents the general types of meteorological constructions, expressed by means of etymological figures in Bulgarian folkloric texts. These are hypotactic phrases, which include a meteorological phenomenon, expressed with a noun (*viatar*), and a verb, derived from the same root (*vee*). The text analyses the morpho-syntactic and stylistic features of these constructions and makes a parallel with cognate meteorological structures, found in other Indo-European Languages.*

***Keywords**: meteorological constructions, internal subject,* figura etymologica*, Bulgarian folklore.*

[1] **Наделина Ивова** (Nadelina Ivova) – докторант, Катедра по български език, Филологически факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“, nadelina_ivova@abv.bg

[2] За обозначаване на приведените примери от българския фолклор посочвам конкретните книжка, том и номер на страница от основните източници: *Сборник за народни умотворения* (нататък: **СбНУ**), *Българско народно творчество в дванадесет тома* (нататък: **БНТ**), *Български народни песни. Събрани от братя Миладинови* (нататък: **Мил**.)

*Настоящият текст представя основните реализации на **метеорологичните конструкции** чрез етимологични фигури (напр. **вятър вее**) в българската фолклорна словесност. Това са хипотактични еднокоренни съчетания от съществително за метеорологично явление (**вятър**), функциониращо като **вътрешен подлог**[3], и глагол от същия корен (**вее**). Текстът анализира морфосинтактичните особености и стилистичната функция на конструкциите в българския език и представя техни аналози в други индоевропейски езици.*

***Ключови думи**:метеорологични конструкции, вътрешен подлог, етимологична фигура, български фолклор*

Изключително древна е традицията в праиндоевропейските призовавания да се обожествява природно явление (West 2007: 238; Clary 2009: 97 – 100). Превръщането на съществителните имена, обозначаващи стихии или абстракции, в субекти на техен еднокоренен глагол е персонифициращ процес, унаследен и реализиран чрез етимологична фигура със специфични синтактични характеристики във всеки един от индоевропейските езици.

В санскрит, в гръцки, в балтийските и славянските езици еднокоренното съществително е в номинатив, т.е. функционира като вътрешен подлог:

санск. ... **...ávarşīr varşám...***'дъждът валя*‘ (По Clary 2009: 98)
лит. sniegas snigo – ‘сняг снежи‘;
‘šaltis šalo’ – ‘*студът студи*‘ (Clary 2009: 99).
рус. *гром прогромить.* (Clary 2009: 99)

В други езици, сред които и германските, на мястото на абстрактното съществително стихия се въвежда формален, експлетивен подлог – лично местоимение в третолична форма (Вж. Илиева 2007, Gougenheim 1970). В изследване на еднокоренните конструкции във френски Гугенхайм противопоставя безличното *il pleut* на

[3] Възприемам функционалната характеристика на елементите в рамките на етимологичната фигура на М. Керемидчиева – Караангова (Керемидчиева – Караангова 1963: 83). За обозначаване на вътрешни подлози в примери от синтетични езици **вътрешен номинатив** е по-прецизният термин, възприет като тъждествен на **вътрешен подлог** и **вътрешен субект** в настоящето изследване.

конструкция с вътрешен подлог „la pluie pleut“ и „Il n’y **pluyra pluye**, n’y **luyra lumiere**...“ (Gougenheim 1970: 130). В немски (es regent), както и в английски (it’s raining), формалният подлог е лично местоимение в среден род (цитат по Илиева 2007: 152).

Синтактичните и стилистичните особености на метеорологичните номинативи са разгледани в Омировия епос (Clary 2009: 97 – 99), като опит за персонификация със стилистична стойност се анализира употребата им във ведите (Gonda 1959: 150). Изследвани са и особеностите им като етимологични номинативи в старо- и средноирландски (Ronan 2006) и в латински (Rosén 1991).

Някои от изследователите на вътрешните субекти смятат, че фигури, съдържащи еднокоренни деятели лица – „*орач оре*“, „*певци пеят*“ и др., са с по-ниска стилистична стойност от тези с абстрактни съществителни за природно явление (Вж. Rosén 1991: 133[4]; Gougenheim 1970). Според Хьохе вътрешен номинатив с експресивна стойност обикновено въвеждат глаголи, описващи метеорологични процеси (Höche 2009: 89 92; срв. Иванов, Гамкрелидзе 1984: 91 – 92). Чрез въвеждането на вътрешен подлог се постига утвърждаване на семантиката на „метеорологичното“ съществително, паралелно с тази на глагола.

Тези етимологични фигури са унаследени от индоевропейския език още в неговия активен строй. Вече е установено, че в него са съществували активни и неактивни имена (в т.ч. имена, обозначаващи стихии), както и активни и неактивни глаголи. (Вж. Добрев 1982: 94 – 96; срв. Илиев 2007: 138, 148 – 149, Илиева 2007: 148 – 149). Активно (одушевено) име може да бъде субект на активен глагол, неактивно (неодушевено) име може да бъде субект на неактивен глагол (предполагаем непреходен, вж. Иванов, Гамкрелидзе 1984: 215). И неактивни, и активни имена могат да бъдат „обекти“ (несъщински) на активни глаголи (предполагаеми преходни) (Добрев 1982: 203). Според Степанов, имената на природни и човешки стихии (**сън, работа, служба, война и др.**) имат способността да участват в тавтологични конструкции – етимологични фигури или парономасийни словосъчетания (Степанов 1989: 56 – 57). В тези словосъчетания на-

[4] Росен приема подобни съчетания за същински вътрешни подлози и ги включва в класификацията на етимологичните фигури в староирландски и латински (Rosén 1991: 133).

званието на стихията може да бъде възстановен еднокоренен **субект или да се използва с „неутрализирана форма, резултат от изравняването на номинатив и акузатив“** (Степанов 1989: 56 – 57). Тези факти са предпоставка за невъзможността еднозначно да се определи субект или обект е субстантивният елемент в анализираните понататък конструкции.

При реализацията на т. нар. метеорологични конструкции с еднокоренни словосъчетания, българският език демонстрира различни морфо-синтактични особености. В българската народна поетическа традиция фигурите с вътрешен подлог са добре засвидетелствани. В рамките на конструкциите еднокоренният субект се въвежда в сферата на третолична немаркирана глаголна форма – „*да зароси ситна роса*“, или на рефлексивна такава – „*бела се зора обзори*“. Съществуват и конструкции, в рамките на които синтактично съгласуване между вътрешния подлог и глагола сказуемо липсва – „*нито ветар ми е повеяло*“ (Мил. 1981: 36). Най-често това се случва, когато сказуемото е изразено със сложна глаголна форма. Лилия Илиева определя съчетанията като един от видовете неноминативни конструкции в българския език. Те отразяват архаични индоевропейски особености от съчетаването на неактивен **актант**[5] и глагол (Илиева 2007: 151; срв. Степанов 1989, Степанов 1988). При тях интерпретирането на природните стихии, наследници на стария актант, като възстановен обект или субект е най-трудно.

Като вътрешен подлог в българската фолклорна словесност могат да функционират природни явления като ***вятър, роса, зора*** *и* ***слана***. Етимологичните фигури, които ги съдържат, имат свои еквиваленти в близко- и далечнородови индоевропейски езици.

В повечето индоевропейски поетически традиции намираме персонификация на вятъра и отдаването на божествена почит към него.[6] (Вж. напр. Фрейзър 2014: 122 – 125). Пухвел извежда хипотетична хетска етимологична фигура *ḥuwanza ḥuwāi, образувана

[5] Лилия Илиева смята за нерелевантно използването на термините **субект** и **обект** по отношение на ранния активен строй на индоевропейския език. За означение на субстантивния елемент в метеорологичните конструкции тя използва термина **актант** (Илиева 2007: 148).

[6] Често на бурните ветрове в различните митологични системи се гледа като на зли същества, които могат да се омилостивяват или срещу

от глагола ḥuwai-; ḥuya- ‘*разпространявам*, *размахвам*, *размножавам*‘[7]. Същата еднокоренна етимологична конструкция се среща в санскрит (1), в авестийски религиозни текстове (2), готски (3), засвидетелствана е в старобългарски, в текста на Зографското евангелие (4), както и в българския фолклор (5, 6):

1. Śám no agní jyótiranīko astu śám no mitrávaruṇāv aśvínā (…)

2. Santu śáṃ na iṣiró abní **vātu vātaḥ** ‘*нека господарят Вятър довее късмет за нас*‘ (RV.7. 35. 4, По Клери 2009: 89).

3. Kudaϝaēm **vātō vāiti** – ‘*откъде повя този вятър*...‘ (По Клери 2009: 89, 92)

4. waiwoun windos... (По Пухвел 1991: 422)

5. **въѕ'ѣшѧ в'ѣтрь**[8] (Зографско евангелие, Мат.7:25-27, по Пухвел 1991: 422)

6. За**вея**ли самовилски **ветри.** (Мил. 1981, с.483)

7. Нито **ветар** ми е **повеало**,

Нито **роса заросила.** (Мил. 1981, с.36)

Дъждът се среща като вътрешен номинатив в няколко индоевропейски поетически традиции. Той също е бил обект на обожествяване (Фрейзър[9] 2014: 98.; Клери 2009), което предопределя и включването му като вътрешен субект на еднокоренно действие в санскрит (7), в Атхартваведа (8), в латвийския фолклор (9), както и в руската народопесенна традиция (10):

1. ...ávarṣīr varṣám údu ṣū gṛbhāyā – ‘*дъждът валя (букв. дъждя) и всичко е спокойно*‘ (По Клери 2009: 97)

които може да се води сражение, война. Джеймс Фрейзър разглежда съвременни митологични практики на шамани от Лапландия, които „връзват вятъра на три възела“ (Фрейзър 2014: 124 – 125).

[7] Елементите произхождат от и.е.* au̯/(e)-, au̯ē(i)-, u̯/ē- ‘*духам*, *вея*‘ (Покорни 1959: 81 – 84). Според Мартин Уест, и двете думи за вятър спадат към активните имена в индоевропейския език и произлизат от и.е. корен *h2weh1 ‚духам‘ (Уест 2007: 263) .

[8] Произходът на **вятър** и **вея** – от стб. **в'ѣтрь** прасл. *vĕtrъ, лит.vejas, ирл. feth, лат. ventus, хет. huwant-, стинд., авест. văta; от ие. корен *hwē- (БЕР 1, с. 219; срв. Покорни 1959: 82 – 83).

[9] Джеймс Фрейзър разглежда митичната практиката за предизвикване на дъжд у африкански народи като преплитане на магия и религия.

2. Na **vaṛṣaṃ** maitrā**var**uṇaṃ brahmajyā abhi varṣati – ‘*дъждът на Митра и Варуна (слънце и океан) не дъжди при срещата им*‘ (По Клери 2009: 97).

3. Lietiņš lija, **vējiņš pūta**, ‘…*дъждът дъжди, вятърът духа* (ЛНП, 29273-5)

4. Да не **дождь дождить**, да не **гром гремить** (Былины 1993, 80)

В българския народен поетически език, както и в съвременния български език, метеорологична конструкция с подлог *дъжд* не се среща. Като тавтологичен вътрешен подлог функционира съществителното *роса (12)*. Когато се употребява като вътрешен подлог, субстантивният елемент е придружен от свой атрибут (11)*:*

1. Отлетала пеперуда, ой, море, ой,

2. да **заросит** ситна **роса**[10] (Мил. 1981: 511)

3. ...нито **роса заросила**. (Мил. 1981: 36)

В латвийските фолклорни текстове се открива вътрешен номинатив на съществителното sniegs ‘*сняг’* при еднокоренен глагол *sniga*:

1. Lija lietus, **sniga sniegs**[11], ‘*...дъжд дъжди, сняг снежи*’ (LTD IX, 29274)

И тази употреба е нетипична за българската езикова реалност (*сняг снежи), но към същата семантична сфера може да се отнесе българската етимологична фигура „*слана слани/осланя*“:

2. Дал’ та е **слана осланила**... (СбНУ IV, 34).

Зората е била обект на обожествяване от древните индоевропейци, а появата ѝ е символ на раждането (Уест 2007: 217). Персонификацията ѝ е налице в някои химни на Ригведа (Кампаниле 1987: 17 – 24), а Клери дори определя съчетаването ѝ с еднокоренен глагол като идиоматичен израз във ведите (Клери 2009: 98). В литовския фолклор е често срещана конструкцията от триелементна етимологична фигура, в която **aušra** ‘*зора*’ е вътрешен подлог:

---

[10] *Роса* от прасл. *rasā, ‘, произлиза от и.е. корен *er(e)- s (*ere-s-, ers-, rṣs-, eres-> *rē̆s-, rŏs-), който е етимологично свързан с ие *rei- :*roi- : *reu-: *ru- “тека, плувам, ръся‘ (Покорни 1959: 336; срв. БЕР 6, 328)

[11] Тук етимологичните фигури са създадени на база на и.е. корени *sneigw- „вали (сняг)‘, и *lē̆i- ‘изливам, лея‘’ (Покорни 1959: 664 – 665, 974).

...išaus ausri **ausr**ele[12]. (LD I, c.523)

Свидетелство за сравнително широкото разпространение на метеорологичните формули в българския фолклор е фактът, че в генерализиран вид конструкцията „**роса роси**“ е употребена над 20 пъти само в Миладиновия сборник, съдържащ над 600 песни (вж. напр. Мил. 1981: 36, 45, 52). Разбира се, изходната етимологична фигура тук се среща с множество варианти, но семантиката и синтактичните отношения между елементите остават непроменени. Вътрешният подлога често е разширен с епитети като „***кървава***“, „***ситна***“ (Срв. Керемидчиева – Караагова 1963: 84). Широката употреба на друга метеорологичната конструкция – „*вятър вее*“ например води до постепенната ѝ фразеологизация и превръщането ѝ в част от устойчиво словосъчетание чрез семантична трансформация на всеки един от елементите в нея: ***вятър ме*** (те, го, я и т.н.) ***вее*** 1. *Лекомислен съм, несериозен съм*, 2. *Много бързо ходя* (ФРБЕ 1, с. 24, 204).

Метеорологичните конструкции, реализирани чрез figura etymologica, съдържат безлични глаголи от семантичната област **природни явления** (Бояджиев, Куцаров, Пенчев 1999: 342) като *роси, скрежи, вали, вее, зазори, гърми,* които имат предимно имперсонална употреба. Голяма част от тях участват в безлични конструкции с или без рефлексивен показател (*роси – зароси се*, *свети – святка се*, *гърми – гърми се,* вж. Пенчев 1984: 101 – 102). В тези конструкции прякообектна и косвенообектна връзка невинаги е задължителна (Попов 1963: 69).

Наличието на вътрешен подлог е доказателство за стремеж към преодоляване на имперсоналността. Вътрешният подлог не обогатява информативно контекста. Тавтологията, заложена в повторението на корена, има, по-скоро, стилистична стойност. В конструкциите подлогът би могъл да се интерпретира и като субект, и като обект на глаголното действие (вж. Степанов 1988: 121 – 122).

[12] Покорни извежда думата от и.е. корен *au̯es-‘светя’, ‘грея’ (Покорни 1959: 86 – 87), а Мартин Уест от *$h_2$us/*$h_2$eus – ‘червен’, ‘пламък’, санск. *uṣús usrá*. дргр. ἀώς. лат. *aurora* (*ausōs-ā), лит. *aušra*. (Уест 2007: 217 – 218). Произходът на ***зора*** в българския език се свързва с отгласна степен на *жар*, *заря* (БЕР 1, 654).

Както става ясно от горните примери от българския фолклор, етимологични фигури с вътрешен подлог биха могли да съдържат безлични глаголи, представени с немаркирана персонална форма за трето лице, която е нерефлексивна:

3. Тъкмо **го** е **зора зазорила**… (СбНУ X, 208)
4. Да станеш, рано да ойдеш,
5. Кога са **заран зазаря**,
6. Когато дзвезда изгрева,
7. Изгрева дзвезда **зорница** (СбНУ XLIII, 336)
8. **Ветар го веит**, **роса го росит** (СбНУ, 1897, XIV, 388)
9. **Зароси роса** кървава (Мил. 1981: 4)
10. Мъри горо, зелена дъбраво,
що си, горо, зелена вянала?
Дал’ **та** е **слана осланила**... (СбНУ IV, 34).

Подложната позиция на природната стихия във всички примери по-горе е обезпечена с въвеждането на местоименна винителна клитика, която реферира с прекия обект. Тя може да бъде разположена между елементите на фигурата (17) или извън нейните граници (15, 19). Вътрешният подлог и еднокоренното сказуемо се стремят към съседна локация в рамките на стиха, а цялата метеорологична конструкция може да заема както първи (18), така и втори полустих (15, 19).

Във фолклорните текстове се откриват конструкции, в които вътрешният подлог се употребява с рефлексивна еднокоренна глаголна форма. За разлика от предишните конструкции с немаркирана третолична глаголна форма, тук се експлицират пасивните залоговите отношения. Това засилва имперсоналния характер на глагола и подчертава тавтологичния характер на вътрешния подлог. Подобна употреба на рефлексивен глагол Йордан Пенчев нарича *безличен* или *бездеятелен* пасив (Пенчев 1984: 100). Съществителното за природно явление функционира като вътрешен подлог, но не може да се интерпретира като агенс или пациенс.

Конструкция, съдържаща неактивен актант и неактивен глагол, е съществувала в индоевропейския език (Степанов 1988: 119). В конструкции, в които неактивен елемент се съчетава с неактивен глагол, неактивният актант заема подложна позиция със същата тази

форма, с която функционира като обект на активен глагол. Това само подчертава противоречивия характер на субстантивните елементи, наследници на стария актант (Илиев 2007: 140):

1. Бела се **зора обзори**,
ситна се **роса пороси**,
ясно се слънце огрея… (БНТ 6, 1962, с.331)

2. Зора се е **зорила**, ни йе зора невидена (По Илиева 2012: 33).

Поради морфологичните свойства на глагола и на съществителните в тези метеорологични етимологични фигури интерпретациите „рефлексивност“ и „реципрочност“ са десемантизирани:

* Росата пороси себе си.

* Зората обзори себе си

Функцията на вътрешен подлог могат да изпълняват и съществителни, обозначаващи други природни явления (22). Т.нар. вътрешен подлог в тях може да бъде разширен със свое определение (23):

1. Мър Ганке, мър първо либе,
пролет се запролетява,
есен се заесенява (БНТ 7, 105)

2. **Тежка се зима зазими**…(БНТ 6, 1962, 373)

Превръщането на някои метеорологични явления в подлози е съпроводено с неправилно граматично съгласуване между вътрешния подлог и еднокоренното сказуемо (Вж. Попов 1979, с. 153; Илиева 2007: 147). Този вид конструкции са *неноминативни*, като Лилия Илиева ги разделя на „метеорологични конструкции“ и „конструкции за описание на психични явления“ (Илиева 2007: 151 – 152). Предвид граматичната ненормативност е трудно да се установи дали еднокоренното съществително във фигури като „роса заросило“ функционира като подлог или допълнение (Илиева 2007: 147, Лакова 2002: 120).

Семантичната роля на съществителното природното явление, за разлика от предходните два типа етимологични метеорологични конструкции, е разколебана не само на лексикално-семантично, но и на морфологично ниво – липсата на съгласуване по род между причастната форма в състава на сказуемото и вътрешния подлог.

Неноминативните конструкции са резултат от предполагаем стар индоевропейски синтактичен модел, сведен от Илиева до НЕАК-

ТИВЕН АКТАНТ + ГЛАГОЛ (Илиева 2007: 150), а от Степанов – поставен като хипотетичен тип конструкция в индоевропейския активен строй (Степанов 1989: 34 – 42).

1. Нито слънце ми е угреало,
нито **ветър** ми е **повеяло**,
нито **роса** ми е **заросило** (Мил. 1981: 36)
2. Хай, ти, горо, мори, зелена горо!
Даль те слънце, горо, угреало,
даль те **слана**, завал, **посланело**...
иль те **роса**, горо, **заросило**? (Шапкарев 1, 121)
3. Нито слънце ми е угреало,
Нито **ветар** ми е **повеяло**,
Нито **роса** ми е **заросило**. (Мил. 1981: 61)

Във втория пример (25) прякообектната позиция е заета от местоименна винителна кратка форма („те“), което **изключва** интерпретацията на *слънце*, *роса*, *слана* като прякообектни референти. От друга страна, синтактичното несъгласуване с причастните форми в състава на сказуемото не допуска констатацията, че съществителните за природни явления *(роса* и *слана*) са подлози.

Трябва да се отбележи още един факт. В горните примери всички глаголни форми в рамките на еднокоренните словосъчетания са перфектни. Ето защо е необходимо да се отбележат ограниченията при реализиране на вътрешен обект в рамките на етимологичната фигура, изследвани от Кумел (Кумел 2000), Тод Клери (Клери 2007: 113 – 136). Според тази рестрикция глагол в перфектна форма не може да приема обект в акузатив, тъй като първата може да изразява само състояния на субекта. Когато подобни етимологични фигури съдържат перфект, субстантивният елемент не може да се интерпретира като вътрешен обект (етимологичен акузатив у Клери 2007: 113 – 114). Това твърдение би спомогнало в утвърждаването на съществителните като подлози в рамките на метеорологичните фигури.

Според Лилия Илиева съвременният български език би могъл да развие тези неноминативни конструкции в номинативни по няколко начина (Илиева 2007: 150). Един от тях е да се превърнат в двусъставни чрез въвеждането на формален, плеонастичен подлог (трето-

личното местоимение за ср.р. **ТО**). По същия начин са запазени метеорологичните конструкции и в германските езици.

По този начин актантът би могъл да премине в позиция на пряко допълнение:

*То зазорило зора.

* То роснало роса.

* То повяло вятър.

Според Иван Добрев, граматичното несъгласуване между подлога и сказуемото е допустимо: „*причастното сказуемо в народната песен може и да е от среден род, независимо от рода на подлога*“ (Добрев 2005: 77). Твърди, че средният род е с по-първични и универсални употреби от вторично появилата се граматична несъгласуваност (Добрев 2005: 77).

Неноминативни метеорологични фигури се превръщат в една доста продуктивна синтактична схема и стимулират създаването на аналогични в синтактичен аспект конструкции, в които не се съдържат субстантивни елементи стихии:

Дали те е **слана сланила**,

ели те е **секира посекло**,

ели те е **пожар пожарило**. (БНТ 1, 304)

В конкретния пример, за затвърждаване на подложната позиция на еднокоренните съществителни имена („слана“, „секира“, „пожар“), винителната форма на местоимението се намира пред етимологичната фигура, а стремежът към съседна близост на еднокоренните елементи води до изместването и на третоличната форма на спомагателния глагол в състава на сказуемото пред нея.

Метеорологичните етимологични фигури са едни от най-разпространените еднокоренни словосъчетания в българския народен поетически език. Съответствията им в поетическите традиции на другите индоевропейски езици подкрепят предположението за една обща формула, съществувала в праезика. Като вътрешен подлог съществително се въвежда в три основни случая: в конструкции с немаркиран третоличен глагол, с рефлексивен глагол или с глаголна форма, съдържаща причастие. Реализацията на еднокоренните подлози стихии е съпроводена от някои морфо-синтактични особености на българския език, които отреждат на съществителните семан-

тичната роля *източник на (еднокоренно) действие.* Въвеждането на еднокоренен субект към глагол е само един от видовете етимологични фигури в българската фолклорна словесност, който, макар да не обогатява комуникативно контекста, е с висока стилистична стойност.

ЛИТЕРАТУРА

БЕР 1: *Български етимологичен речник*. Т.1. А – З, съст. Вл. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев. София: БАН, 1971. // **BER 1**: *Balgarski etimologichen rechnik*. T. 1. A– Z, sast. Vl. Georgiev, Iv. Galabov, J. Zaimov, St. Ilchev. Sofia: BAN.

БНТ: *Българско народно творчество*. Т. 1 – 12. София, 1961 – 1963. // **BNT:** *Balgarsko narodno tvorchestvo*. T. 1 – 12. Sofia. 1961 – 1963.

Бояджиев, Куцаров, Пенчев 1999: Бояджиев, Т., Ив. Куцаров, Й. Пенчев, *Съвременен български език*. София: ИК „Петър Берон“.// **Boyadzhiev, Kutsarov, Penchev 1999**: Boiadzhiev, T., Iv. Kutsarov, J. Penchev. *Savremenen balgarski ezik*. Sofia: IK “Petar Beron”.

Илиева 2007: Илиева 2007: Илиева, Л. Ненормативните синтактични конструкции в българския език. // *Научни приноси в памет на професор Константин Попов.* Велико Търново, 147 – 156.// **Ilieva 2007**: Ilieva, L. Nenormativnite sintaktichni konstrukcii v balgarskiya ezik. // *Nauchni prinosi v pamet na professor Konstantin Popov*. Veliko Tarnovo, 147 – 156.

Иванов, Гамкрелидзе 1984: Гамкрелидзе Т. В., Вяч. Вс. Иванов. *Индоевропейский язык и индоевропейцы. Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры* (в двух частях). Тбилиси: Изд-во Тбилисского ун-та.// **Ivanov**, **Gamkrelidze 1984**: Gamkrelidze T. V., Viach. Ivanov. *Indoevropeyskij yazыk I indoevropeyсы. Rekonstrukcia I istoriko-tipologicheskiy analiz prayazыka i protokulüturы* (v dvuh chastiah). Tbilisi: Izd-vo Tbiliskogo un-ta.

Керемидчиева-Караангова 1963: Керемидчиева-Караангова, М. За едно синтактично-стилистично явление в славянския фолклор с оглед на българския език. // *Слависитични студии*. София, с. 83 – 96. // **Keremidchieva-Karaangova 1963**: Keremidchieva-Karaangova, M. Za edno sintaktichno-stilistichno yavlenie v slavianskia folklor s ogled na balgarskia ezik. // *Slavistichni studii*. Sofia, 83 – 96.

Мил. 1981: *Български народни песни. Събрани от братя Миладинови*. София: Наука и изкуство. // **Mil. 1981**: *Balgarski narodni pesni. Sabrani ot bratia Miladinovi*. Sofia: Nauka i izkustvo.

Пенчев 1984: Пенчев, Й. *Строеж на българското изречение*. София: Наука и изкуство. // **Penchev 1984:** Penchev, J. *Stroezh na balgarskoto izrechenie*. Sofia: Nauka i izkustvo.

СбНУ: *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина.* Т. 1 – 60. София, 1889 – 1994 // **SbNU:** *Sbornik za narodni umotvorenia, nauka i knizhnina*. T. 1 – 60. Sofia, 1889 – 1994.

Степанов 1988: Степанов, Ю. Балто-славянское и индоевропейское предложение (проблемы реконструкции). // *Baltistica*, XXIV (2), 1988, 116 – 130). // **Stepanov 1988:** Stepanov, Yu. Balto-slavianskoe i indoevropeyskoe predlozhenie (problemы reconstrukcii). // *Baltistica*, XXIV (2), 116 – 130.

Степанов 1989: Степанов, Ю. *Индоевропейское предложение*. Москва: Наука, 1989. // **Stepanov 1989:** Stepanov, Yu. *Indoevropeyskoe predlozhenie*. Moskva: Nauka.

ФРБЕ 1974: *Фразеологичен речник на българския език*, Т. I, А-Н,. София: БАН. // **FRBE 1974**: *Frazeologichen rechnik na balgarskiya ezik*. T. 1. A – N. Sofia: BAN.

Фрейзър 2014: Фрейзър, Дж. *Златната клонка*. (прев. Цветан Петков). София: Изток – Запад. // **Freyzar 2014:** Freyzar, Dzh. *Zlatnata klonka*, prev. Tsvetan Petkov. Sofia: Iztok-Zapad.

Campanille 1987: Campanille, E. Histoire et préhistoire d'une formulae poétique indoeuropeénne. // *Etudes Indo-Europeennes* 6, Parìs.

Clary 2007: Clary, Todd. Restrictions on the Use of Figura Etymologica in Ancient Greek Epic. // *The Journal of Indo-European Studies Monograph Series*. No. 54 (2007) 113 – 136.

Clary 2009: Clary, Todd. *Rethoric and Repetition: The Figura etymologica in Homeric epic*. Diss. Cornell University.

Gonda 1959: Gonda, J. *Stylistic Repetition in the Veda*. Amsterdam.

Gougenheim 1970: Gougenheim, G. *Etudes de Grammaire et de vocabulaire francais. Reunies sur l'initiative de ses collegues et amis pour son soixante-dixieme anniversaire*. Paris.

Höche 2009: Höche, S. Cognate Object Constructions in English. // *A Cognitive Linguistic Account*, Tübingen.

Kümmel 2000: Kümmel, M. *Das Perfekt im Indoiranischen: eine Untersuchung der Form und Funktion einer ererbten Kategorie des Verbums und ihrer Weiterentwicklung in den altindoiranischen Sprachen*. Wiesbaden.

LTD IX: Latviesu Tautas Dziesmas (Chansons Populaires Lettonnes). IX. 1952 – 1956. Copenhagen: Imanta Publishers.

Pokorny 1959: Pokorny, Julius. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. Bern: Francke.

Puhvel 1991: Puhvel J. 1991. *Hittite Etymological Dictionary*. Vol. 3. Berlin/New York.

Puhvel 2004: Puhvel, Jaan. *Hittite Etymological Dictionary*. Vol. 6. de Gruyter.

Ronan 2006: Ronan, P. *Aspects of Verbal Noun Constructions in Medieval Irish and Welsh, with Reference to Similar Constructions in Basque*. National University of Ireland, Maynooth.

Rosén 1991: Rosén, H. 1991: *The Verbal Noun in Early Latin*. München: Fink.

Schmitt 1968: Schmitt, Rüdiger. *Dichtung und Dichtersprache in indogermanischer Zeit*. Wiesbaden, 1967.

Watkins 1995: Watkins, Calvert. *How to Kill a Dragon: Aspects of Indo-European Poetics*. New York: Oxford University Press.

West 2007: M. L. West. *Indo-European Poetry and Myth*. Oxford University Press.